

Kris = möjlighet

Under andra hälften av 60-talet började Kuba bygga upp ett högt industrialiserat jordbruk för export av socker och citrusfrukter till Warszawapaktsländerna - framför allt Sovjetunionen - och importerade olja, maskiner, konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel för jordbruket samt en del livsmedel som vete (som inte kan odlas i Kubas klimat), köttkonserver, tormjolk mm. Den handeln på för Kuba rimliga villkor hade gjort det möjligt för Kuba, inte bara att överleva trots USAs ekonomiska blockad utan att med snabb ekonomisk utveckling också kunna uppnå en nivå på utbildning och hälsovård, som inte stod världens rikaste länder efter.

Sovjetunionens kollaps 1990 ledde i praktiken till dubbel ekonomisk blockad och till en djup ekonomisk kris som kallades 'specialperioden i fredstid', ett egentligen militärt begrepp inför krigshot.

Hela folkets försvar

Det var en oerhörd utmaning men Kuba var inte oförberett. Under 80-talet började de bygga upp 'hela folkets försvar' inför krigshot från Reagantidens USA. I den planeringen ingick förberedelse för att kunna överleva total isolering, att kunna framställa alla nödvändiga livsmedel med egna resurser. Agronomerna började 'med kunskap om traditionellt jordbruk' att utveckla metoder för livsmedelsproduktion utan kemiska tillsatser och utan drivmedel. Utvecklingen gick fort inom försvaret som tvingades bli självförsörjande med livsmedel, inklusive för alla beväringar. 1987 inleddes också försök med organisk stadsodling. I ett av sina tal i slutet av 80-talet varnade Fidel Castro också för att Kuba inte skulle kunna räkna med Sovjetunionens fortbestånd.

När den ekonomiska krisen slog till i början av 90-talet spreds de organiska stadsodlingarna över hela landet och benämningen organopónico uppstod. Organiskt jordbruk är mer allomfattande än ekologiskt. FAO 'FNs jordbruks- och livsmedelsorganisation' definierar det som ett holistiskt produktionssystem som främjar sunda, hållbara ekosystem med mångfald, biologiska cykler och jordförbättring (gröngödsling, täckodling, noggrann växtföljd och naturgödsel) samt lokal anpassning och självförsörjning.

Snabb spridning över hela landet

Ett nätverk av agronomer, kunskapsbanker, lärosäten och institutioner spred kunskapen effektivt. Idag finns drygt 10.000 organopónicas i varierande storlek runt om i stads- eller förstadsmiljö på hela Kuba. Odlingsbäddarna med organisk jordmån kan byggas upp på befintlig stadsmark. Dessa stadsodlingar sysselsätter över 600 000 människor och upptar 53 000 hektar på vilka det produceras 1,2 miljoner ton grönsaker, rotfrukter och frukt per år. Traktorer och bilar har ersatts av hästar, åsnor och oxar. Antalet dragdjur i jordbruket är idag 66 000. Produkterna säljs i grannskapet till befolkningen och till lokala skolor, sjukhus, restauranger. Närproducerat med färska varor inom gångavstånd.

Från tidskriften Kuba nr 1 2013

Foto: www.escambray.cu

Eva Björklund